

Met *TraumA* blijft Triennale Brugge de mogelijkheden van haar bestaande formule onderzoeken. Tot en met 24 oktober gaan 13 nationale en internationale kunstenaars en architecten met hun installaties in dialoog met verschillende plaatsen in het historisch centrum. Tot de selectie behoren Jon Lott, Gregor Schneider, Nadia Kaabi-Linke en Héctor Zamora. Ook Belgisch werk van Hans Op de Beeck, Nadia Naveau en Gijs Van Vaerenbergh is er te zien.

Tussen droom en nachtmerrie

Triennale Brugge keert blik inwaarts

Anders dan tijdens de vorige twee edities maken de bezoekers kennis met de verscholen dimensies van de stad. Het accent ligt niet langer op grote sociaal-culturele thema's van een megapolis of een fluïde stad. Onderhuidse Brugse dynamieken vormen het uitgangspunt voor de artistieke interventies. De keuze om tijdelijke installaties voornamelijk te laten ontdekken in de coulissen van de neogotische stad, nodigt uit om de Brugse binnenstad vanuit een ander perspectief te leren kennen. Triennale Brugge 2021 wisselt de verrekijker in voor een spiegel. De Curatoren zijn Till-Holger Borchert, Santiago De Waele, Michel Dewilde en Els Wuyts.

Traum, raum, trauma

De zowel Nederlands als Duits klinkende titel van Triennale Brugge 2021 is dubbelzinnig. In *TraumA* zitten meerdere, zelfs tegengestelde, betekenislagen verscholen en spreekt tot de verbeelding. Het woord 'Traum' verwijst naar de droom. Het alludeert naar het alom gekende clichébeeld van Brugge: een urbaan en neogotisch paradijs waar het fijn vertoeven is. Minder prettige ervaringen en kwetsuren worden opgeroepen door het begrip 'trauma'. De associatie gaat gepaard met angst en luidt misschien wel de teloorgang van het paradijs in. Een interpretatie die kan gelinkt worden aan de raadselachtige kunstwerken van de negentiende-eeuwse symbolisten. Tijdens de opkomst van de industriële revolutie inspireerde het als idylle waargenomen Brugge de schrijver Georges Rodenbach en beeldend kunstenaar Fernand Khnopff, respectievelijk voor de boeken *Bru-*

Adrián Villar Rojas, *From the series Brick Farm*, 2021, Kurimanzutto, Mexico; Marian Goodman Gallery, New York - Triennale Brugge 2021
© Stad Brugge - Matthias Desmet

ges-la-Morte (1892) en *Le Carillonneur* (1897) en het kunstwerk *Secret-Reflet* (1902). Middenin de titel staat 'raum' wat slaat op ruimte. Het refereert naar de wens om bezoekers in de publieke, semipublieke en private ruimte te laten verwonderen. Het artistiek werk is niet langer uitsluitend te vinden in de nabijheid van historisch erfgoed of de Brugse reien. Het parcours brengt de bezoeker naar afgesloten of afgelegen plaatsen van de stad.

Amanda Browder, *Happy Coincidences*, Triënnale Brugge 2021
© Stad Brugge - Matthias Desmet

Zonder binnenkant

Groene graspartijen omgeven door heesters, hoogstammige bomen en grillige paadjes maken het Baron Ruzettepark de geliefkoosde ontspanningsplek voor vele inwoners van Brugge. Tijdens de triënnale is in het park, gelegen in het noorden van de binnenstad en op een boogscheut van de Brugse haven, het paviljoen te zien van het Belgische architectenduo Gijs Van Vaerenberg (Pieterjan Gijs en Arnout Van Vaerenbergh). *Colonnade* bestaat uit een reeks schuin en door elkaar lopende kolommen en houdt het midden tussen een klassieke tempel en een ondoordringbaar woud. Anders dan een traditioneel paviljoen is *Colonnade* een ruimtelijke constructie zonder binnenkant. Als een betreedbare sculpturale entiteit dat je vanuit verschillende invalshoeken kan bekijken en van binnenuit kan verkennen. Het artistieke bouwwerk heeft een geheimzinnig aura en kan misschien wel het best beschreven worden met de term 'uncanny' of 'unheimlich'. Het gevoel kan niet geassocieerd worden met

vroegere ervaringen en toch is die ervaring niet volledig nieuw. Het roept iets op waar je geen weet van hebt en de waarachtigheid wordt onmiddellijk als evident beschouwd. De fysieke en mentale ervaring zal door iedere bezoeker anders beleefd worden. Misschien met een nieuw inzicht, misschien met een getransformeerde waarde.

Textiel met een herinnering

Persoonlijke verhalen en getuigenissen van Bruggelingen spelen een prominente rol in Amanda Browders *Happy Coincidences*. Aan de hand van een open call riep de Amerikaanse kunstenaar op om textiel met een sterke herinneringswaarde te doneren. De stukken stof werden bijeengebracht in een van de verzamelboxen of een foto van het textiel werd digitaal doorgestuurd. Even belangrijk is het verhaal dat de inzender deelde aan de hand van een briefje of een e-mail. De ingezamelde stoffen en

foto's gebruikte Browder om een kleurrijke textielinstallatie te maken voor de Verversdijk. De straat dankt haar naam aan de ververs die de Reie gebruikten om het Vlaamse laken te kleuren en was een voorname plaats in het economisch bolwerk van het middeleeuwse Brugge. Aanvankelijk beoogde Browder om het textiel samen met vrijwilligers te ordenen en aan elkaar te stikken tijdens de sewing days. Deze momenten van co-creatie werden willens nillens uitgesteld door de uitbraak van het coronavirus. Momenteel bekijkt de Triënnale Brugge mogelijkheden om bewoners en bezoekers te laten participeren tijdens de openluchttentoonstelling. De kunstenaar heeft alvast een basis gelegd voor monumentale patchwork met oog op de versoepeling van de maatregelen. Het oorspronkelijke co-creatieproces krijgt op deze manier alsnog een positieve wending. Op een sublieme manier wordt het heden en het verleden door Browder verweven, net als de intieme Brugse verhalen en de onbekende levensgebeurtenissen van de bezoekers.

Gijs Van Vaerenbergh, *Colonnade*, Triënnale Brugge 2021
© Stad Brugge - Matthias Desmet

Nadia Kaabi-Linke, *Inner Circle*, Triënnale Brugge 2021
© Stad Brugge - Matthias Desmet

De poreuze stad

De Poortersloge, ooit de broedplaats van de Brugse economie tijdens de middeleeuwse bloeiperiode, is terug de uitvalsbasis voor Triënnale Brugge. De toren waaruit de Brugse poorters het overzicht bewaarden over de continue stroom van handelschepen dient als startpunt voor de artistieke ontdekkingsstocht. In het gebouw vindt ook de expositie *De poreuze stad* plaats met het beeldend werk van tientallen hedendaagse kunstenaars. De kunstenaarsgroep bestaat uit internationale toppers en jong actueel geweld en zij gaan eveneens in op de diverse betekenislagen van *TraumA*. Tenslotte staat de Poortersloge in contact met Zeebrugge, de kustgemeente waar Triënnale Brugge en Beaufort samenwerken. Op een symbolische manier verbinden tientallen nesten, geïnstalleerd door beeldhouwer Adrián Villar Rojas, beide kunsthappenings met elkaar. De vogelnesten van de Argentijnse kunstenaar verenigen ook de installaties van *TraumA* en maken deel uit van zijn serie *From the series Brick Farm*. De titel verwijst naar het moment dat zijn team in een atelier van een baksteenfabriek te Rosario een groot aantal nesten vond van de rode ovenvogel. Het dier dankt zijn naam aan de nesten die het bouwt met behulp van modder,

Een wereldbol in reliëf uit de Spermalie-collectie

Geïnspireerd door de Triënnale De wereld binnen handbereik

Het Spermalie-instituut is een begrip in Brugge. Opgericht in 1836 door kanunnik Charles-Louis Carton, speelde het een belangrijke rol in de ontwikkeling, ook internationaal, van het onderwijs voor blinde en slechtziende kinderen. Carton had contacten met de grote namen uit zijn werkveld zoals Louis Braille, grondlegger van het brailleschrift. Tijdens studiereizen in Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk zocht Carton niet enkel naar nieuwe inzichten en methodes, hij verzamelde ook hulpmiddelen om het startende blindenonderwijs in ons land bijkomende impulsen te geven. In de collectie hulpmiddelen voor mensen met een visuele beperking vindt men onder andere verschillende 'systemen' om te leren rekenen, lezen en schrijven (brailleschrijfmachines en schrijfplankjes), brillen, loepen, wereldbollen in reliëf, maquettes, opgezette dieren... De verzameling groeide aan, mede dankzij de productie in eigen huis, en ze kreeg een plaats in Brugge in het 'schoolmuseum'. De geschiedenis van de hulpmiddelen kan zo overzichtelijk geïllustreerd worden vanaf de stichting van Spermalie in 1836 tot midden de jaren 1980.

Het Spermalie-instituut heet vandaag vzw De Kade en het schoolmuseum bestaat niet meer, maar het materiaal is goed bewaard gebleven. Erfgoedcel Brugge heeft de collectie gere-

gistreed en digitaal ontsloten op haar website. Geïnspireerd door de Triënnale in Brugge is een selectie uit de verzameling nu te zien op de dubbeltentoonstelling *De wereld binnen handbereik*. Ze loopt tegelijk in het Arentshuis in Brugge en bij KADOC-KU Leuven. Ervaringsdeskundigen en curatoren Piet Devos en Tonia In den Kleef maakten een keuze uit de meer dan driehonderd hulpmiddelen. Die zijn vergezeld van audiogetuigenissen waarin oud-leerlingen en -docenten van het Spermalie-instituut vertellen welke betekenis een bepaald hulpmiddel voor hen heeft, hoe het hun wereld openbrak of hoe het richting gaf aan hun leven. Speciaal voor de expo in Brugge ontwikkelde geurkunstenaar Peter de Cupere, samen met mensen met een visuele beperking, een geuralfabet.

INFO Dubbeltentoonstelling *De wereld binnen handbereik*, nog t.e.m. 29 augustus 2021, Arentshuis Brugge en KADOC-KU Leuven, www.museabrugge.be en www.kadoc.kuleuven.be

Nnenna Okore, *And the World Keeps Turning*, Triennale Brugge 2021
© Stad Brugge - Matthias Desmet

twijgen, klei, speeksel en andere materialen. De natuurlijke bouwwerken lijken sprekend op de oude modderovens van de vroeg agrarische volkeren van Argentinië, Brazilië en Uruguay en ze worden steeds op menselijke structuren, zoals lantaarns en telefoonpalen, gebouwd. Na de ontdekking van de nesten werd de architectuur bestudeerd door Villar Rojas' team. Vervolgens werden de verlaten nesten in de fabriek hersteld en gerestaureerd met de oorspronkelijke materialen. De vogels keerden terug en voegden extra lagen toe. Tijdens Triennale Brugge 2021 is niet altijd duidelijk of een vogelnest authentiek of artificieel is, of als inheemse vogelsoorten de nesten hebben ingenomen en afgestemd op de eigen behoeften.

De keuze om het publiek aan de hand van beeldende en architecturale installaties een blik te gunnen op de verborgen dimensies van de stad is opmerkelijk. De tijdelijke integratie van artistieke interventies op minder vertrouwde locaties vertroebelt de oppervlakkige kijk op de stad als vacuüm. Brugge is niet enkel een uniforme, paradijselijke en tijdloze middeleeuwse stad. Ongemakken, nachtmerries en angst behoren ook tot de leefwereld van haar inwoners. Door deze aspecten te erkennen, wordt het beeld van Brugge authentieker en wordt de complexiteit van de stad naar waarde geschat. **BENEDICT VANDAELE**

Henrique Oliveira, *Banisteria Caapi (Desnatureza 4)*, 2021, VALLOIS, Parijs; Van de Weghe, New York - Triennale Brugge 2021
© Stad Brugge - Matthias Desmet